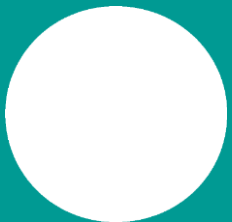

"Deze stad is ook van ons"
**Afrikaanse aanwezigheid
en kolonialiteit in de
Brusselse openbare
ruimte**

Romain Landmeters

 UCLouvain
SAINT-LOUIS BRUXELLES

Studiedag Migratie en Ruimtelijkheid
Leuven, 14/12/2024

urban.brussels

BLACK LIVES MATTER (Brussel, juni 2020)

Het streven naar een dekolonisatie van koloniale sporen in de openbare ruimte en de strijd tegen racisme zijn met elkaar verbonden

Mural of George Floyd by NovaDead, Laken (Brussel). Parcours Street Art © Éric Danhier (Juni 2020)

Implementatie

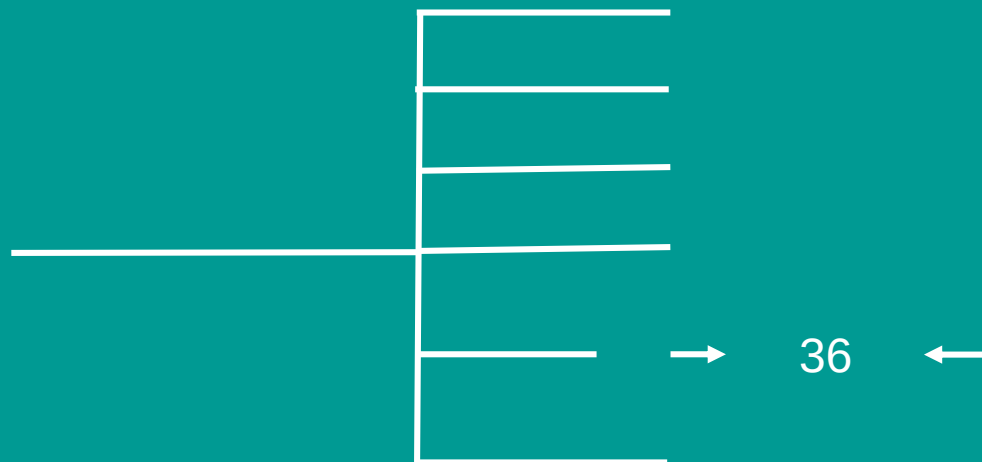
Werkgroep
2020

Rapport
2022

Actieplan
2023

2024-
2025

Doel: het actieplan wil een meer inclusieve maatschappij creëren door de openbare ruimte te transformeren en een dialoog met de burgers aan te gaan

Staatssecretaris van het
BHG bevoegd voor
Stedenbouw en Erfgoed

Staatssecretaris van het BHG
bevoegd voor Gelijke Kansen

COORDINATIE en AANSTURING

Begeleidingscomité

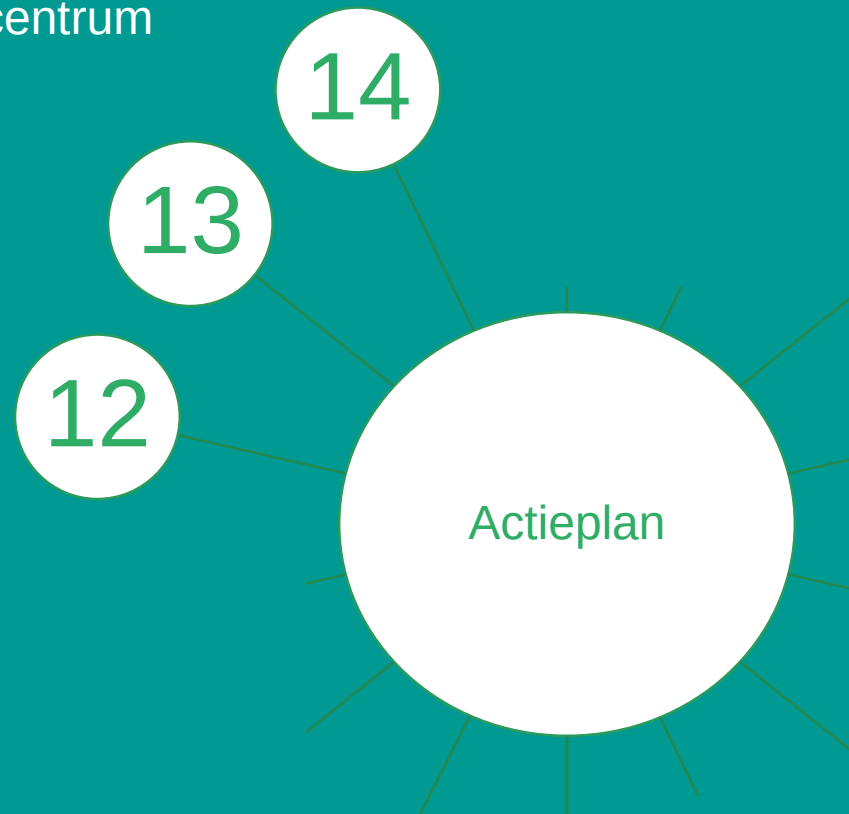
1 coördinator van het actieplan
5 vertegenwoordigers van middenveldorganisaties
2 vertegenwoordigers uit de academische wereld
14 verantwoordelijken voor acties (voornamelijk medewerkers van Urban)

Samenwerken met Belpo voor de oprichting van een interpretatie- en documentatiecentrum

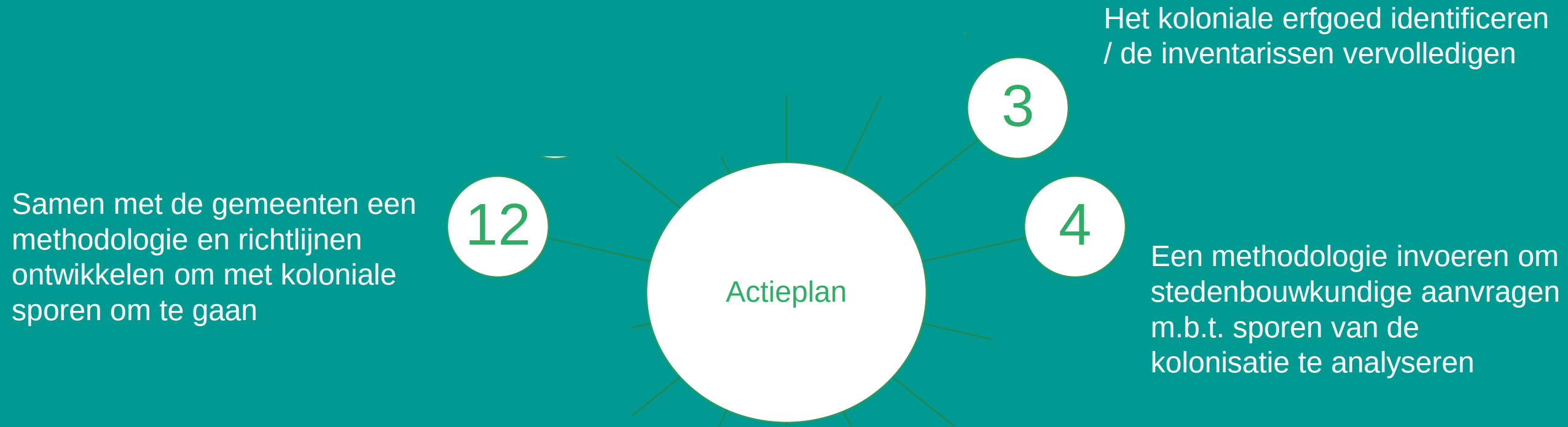
De Regie der Gebouwen ondersteunen in haar dekolonisatieproces

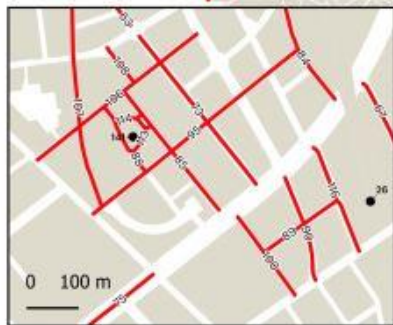
Samen met de gemeenten een methodologie en richtlijnen ontwikkelen om met koloniale sporen om te gaan

SAMENWERKING

TOOLS

Traces de la (dé)colonisation en Région de Bruxelles-Capitale

- Traces

- Voiries**

63	Alexandre Alexandre Galignat	14	Rue Andrieux Thierry	105	Rue Emile Barrois	126	Square René J. Godechoville
64	Alexandre André Polymaris	15	Rue Baron Thiers	106	Rue Général Foch	126	Rue Lefebvre
65	Alexandre Charles de Mont	16	Rue Baron Lambert	107	Rue Général Henry	126	Avenue de l'Université
66	Alexandre Clémence	17	Rue Brémont	108	Rue Général Mollot	127	Rue du Commerce
67	Alexandre Commandant Lottiaux	18	Rue Camille Cogolhat	109	Rue Général Truc	130	Rue Lamorinière
68	Avenue du Congo	19	Rue Capitaine Jaubert	110	Rue Général Tardieu	130	Allée Lamorinière
69	Avenue Ernest Camille	20	Rue Cardinal Langens	111	Rue Général Wangemann	134	Rue Gambia
70	Avenue Général Baron Empain	21	Rue Charles Lemaire	112	Rue Lemaizy	135	Avenue de Paris
71	Avenue Georges Brugmann	22	Rue Charles Lemaire	113	Rue Lemaizy, X. de Meester	136	Rue Edmond Frot
72	Avenue Henri Jaspé	23	Rue Colonel Chablin	114	Rue Lieutenant Leprieux	137	Avenue Louis Bertrand
73	Avenue Le Maréchal	24	Rue Colonel Van Oele	115	Rue Mousnier	138	Avenue Walckiers
74	Avenue Livingston	25	Rue Commandant Pontier	116	Rue Major Perillon	139	Avenue des Missionnaires
75	Boulevard Général Jacques	26	Rue de Gaulle	117	Rue Major René Duboucq	140	Avenue de Scheut
76	Boulevard Général Wahn	27	Rue de Luxembourg	118	Rue Meux	142	Rue des Boies
77	Boulevard Général Wahn	28	Rue de Tabara	119	Rue Ober Lapeyre	142	Rue Emancipation
78	Boulevard Lambert	29	Rue des Colons	120	Rue Pierre de Bérin	143	Rue Charles Bay
79	Boulevard Lambert	30	Rue des Press. Blancs	121	Rue Berlin		
80	Boulevard Lloydick II	31	Rue Docteur Dreyfus	122	Rue Sergeant de Bayeux		
81	Rue Africaine	32	Rue du Capitaine Chérel	123	Rue Stanley		
82	Rue Auguste Beemster	33	Rue de la Batterie	124	Rue Tanganyika		
83	Rue Augustin Dubois	34	Rue de la Boiserie	125	Rue Walckiers		

53.	Quartier Général de l'Etat
Indépendant du Congo
54.	Cour Constitutionnel
55.	Union
Ministère du Haut Katanga (RUMHK)
56.	Banque Industrielle Belge
57.	Siege de la Compagnie Minière
des Grands Lacs Africains
58.	Banque d'Ouvriers / Banque Congo Belge
59.	Palais des Beaux-Arts
60.	Sénel
61.	Palais d'Esprit
62.	Institut royal des Sciences naturelles de Belgique
63.	Académie royale coloniale
pour la formation des cadres supérieurs
64.	anciens bâtiments de la ligne GGG
généralissime Iwate tropical
65.	entrepôt de la ligne GGG
66.	immense dépôt avec ascenseurs
des personnes africaines (surtout du Congo belge)
67.	anciens Bâtiments de Bombardier sans ascenseurs
(autres pays bas autrichiens)
68.	ancien cinéma grand Salle du grand tropical
69.	bureau et entrepôt de la société GSA
70.	maison la Balance
71.	GAT grossiste en bananes et oranges
72.	réfectoire Katanga
73.	Villas Willes
74.	Colonne de l'Union Coloniale Belge
75.	Arrière-Port
76.	Arrière-Port, couloir de la gare de la ville
77.	Château de l'Union des villes belges
78.	FLACZA la mission des Auteurs des livres
du Congo pour la civilisation de 1870 à 1900
79.	Maison africaine
80.	Palais du Musée Tervuren
81.	Chaque colonisateur Paul Pando Paterna
82.	Port de l'Armée "Porte de l'Armée"
83.	Union HK
84.	chapeau commémoratif dédié aux membres
de l'administration africaine
85.	siège social de l'Association internationale
africaine 1870-1885
86.	Muséum de Schaut
/ Musée de la Chaire
87.	arrêt de bus Livingston
88.	Mât électrique de Luana
89.	Monument à l'honneur Charles de Wiert
90.	ancienne fermes van Dampe
91.	plaque commémorative à Leopold II
92.	Faro Joseph
93.	Musée royal de l'Armée
94.	Institut Géographique National
ancien état 1871-2000
95.	Place Leopold III
96.	Station métro Thierly
97.	Union des femmes coloniales
98.	Union house
99.	Union des femmes
100.	Union des femmes
101.	Union des femmes
102.	Union des femmes
103.	Union des femmes
104.	Union des femmes
105.	Union des femmes
106.	Union des femmes
107.	Union des femmes
108.	Union des femmes
109.	Union des femmes
110.	Union des femmes
111.	Union des femmes
112.	Union des femmes
113.	Union des femmes
114.	Union des femmes
115.	Union des femmes
116.	Union des femmes
117.	Union des femmes
118.	Union des femmes
119.	Union des femmes
120.	Union des femmes
121.	Union des femmes
122.	Union des femmes
123.	Union des femmes
124.	Union des femmes
125.	Union des femmes
126.	Union des femmes
127.	Union des femmes
128.	Union des femmes
129.	Union des femmes
130.	Union des femmes
131.	Union des femmes
132.	Union des femmes
133.	Union des femmes
134.	Union des femmes
135.	Union des femmes
136.	Union des femmes
137.	Union des femmes
138.	Union des femmes
139.	Union des femmes
140.	Union des femmes
141.	Union des femmes
142.	Union des femmes
143.	Union des femmes
144.	Union des femmes
145.	Union des femmes
146.	Union des femmes
147.	Union des femmes
148.	Union des femmes
149.	Union des femmes
150.	Union des femmes
151.	Union des femmes
152.	Union des femmes
153.	Union des femmes
154.	Union des femmes
155.	Union des femmes
156.	Union des femmes
157.	Union des femmes
158.	Union des femmes
159.	Union des femmes
160.	Union des femmes
161.	Union des femmes
162.	Union des femmes
163.	Union des femmes
164.	Union des femmes
165.	Union des femmes
166.	Union des femmes
167.	Union des femmes
168.	Union des femmes
169.	Union des femmes
170.	Union des femmes
171.	Union des femmes
172.	Union des femmes
173.	Union des femmes
174.	Union des femmes
175.	Union des femmes
176.	Union des femmes
177.	Union des femmes
178.	Union des femmes
179.	Union des femmes
180.	Union des femmes
181.	Union des femmes
182.	Union des femmes
183.	Union des femmes
184.	Union des femmes
185.	Union des femmes
186.	Union des femmes
187.	Union des femmes
188.	Union des femmes
189.	Union des femmes
190.	Union des femmes
191.	Union des femmes
192.	Union des femmes
193.	Union des femmes
194.	Union des femmes
195.	Union des femmes
196.	Union des femmes
197.	Union des femmes
198.	Union des femmes
199.	Union des femmes
200.	Union des femmes

Brussels Hoofdstedelijk Gewest
INVENTARIS VAN HET
ROEREND ERFGOED

Inventaris
Collecties
Cartografie
Links
Inloggen

Snel zoeken

Geavanceerd zoeken

Alle collecties
Alle ontwerpers
Alle soorten objecten
Alle materialen
Alle technieken
Alle stijlen

Van jaar tot jaar

Beschermde erfgoed ☐

AAA FR

Contact - Wetelijke melding - Privacybeleid
© erfgoed brussels - Credits

u
urban.brussels

Generaal Emile Storms – urban.brussels

Over de sporen van de kolonisatie

In de Brusselse openbare ruimte ... om de publieke opinie beter te dekoloniseren

Na meerdere maanden van onderhandelingen kwamen de veertien mogendheden die aanwezig waren voor de Conferentie van Berlijn, in 1885 tot een akkoord over de 'verdeling' van Centraal-Afrika. Onder het mom van een beschavingsmissie en de strijd tegen de slavernij, maar ook tegen de belofte van een vrijhandelsbeleid, wordt Leopold II, koning der Belgen, de absolute heerser van een kolonie die zich uitstrekt over meer dan 2 miljoen km², wat 75 keer groter is dan België. De kolonie krijgt de naam Onafhankelijke Congostaat of Congo-Vrijstaat. Later wordt dit Belgisch Congo (1908-1960).

Vanaf dan zullen België en Congo met elkaar verbonden zijn. Deze band komt vooral een bepaald deel van de Belgische bevolking, in de eerste plaats Leopold II en de investeerders die zijn expansionistisch ondersteunen, ten goede en gaat duidelijk ten koste van de Afrikaanse bevolking in het Congobekken en de Afrikaanse culturen. Een pijnlijke, weersprekende, schandelijke ... band, die vandaag, na meer dan 60 jaar na de onafhankelijkheid van Congo in juni 1960, nog steeds een open wonde is.

Ondanks (of juist wegens) de vele publicaties die de laatste tientallen jaren zijn verschenen, blijft de gemeenschappelijke geschiedenis van Congo en België te veel op de achtergrond en slecht gekend. Jonge Belgen zouden de gemeenschappelijke geschiedenis in de lessen op school moeten krijgen. De kennis zou bovendien beter moeten worden verspreid en er zou meer over moeten worden gesproken. Deze afbeelding geldt trouwens voor de relatie met Rwanda en Burundi, waar België van 1916 tot hun onafhankelijkheid in juli 1962 een protectoraat heeft uitgeoefend.

https://collections.heritage.brussels/nl/themas/Over_de_sporen_van_de_kolonisatie-12/12/

Alle stijlen
Alle inventarissen

Actualisatie van de Urgentie-Inventaris
Actualisatie van het inventarisatieproject van het Bouwkundig Erfgoed
Inventaris van de Bioscoopzalen
Inventaris van de Industriële Architectuur
Inventaris van engineering erfgoed
Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed 1939-1999
Inventaris van het Hedendaags Erfgoed
Inventaris van het Industrieel Erfgoed
Inventaris van koloniale sporen
Permanente actualisatie van de inventaris van het Bouwkundig Erfgoed
Urgentie-inventaris van het bouwkundig erfgoed van de Brusselse agglomeratie

Inventaris van het bouwkundig erfgoed

De online-inventaris van het bouwkundig erfgoed in het Brusselse. Met de evolutie van uw gemeente, uw wijk, uw straat, een databank met duizenden fiches en foto's en een rijk geïllustreerd glossarium.

[Meer](#)

→ Les valeurs et critères pour la sélection des immeubles et des ensembles à l'inventaire du patrimoine architectural

→ De waarden en criteria voor de selectie van gebouwen en gehelen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed

Nieuws

<https://monument.heritage.brussels/nl>

Brussels Hoofdstedelijk Gewest
INVENTARIS VAN HET
BOUWKUNDIG ERFGOED

Inventaris
Kaart
Gemeenten
Thema's
Glossarium
Links

Snel zoeken

Geavanceerd zoeken

AAA FR

Extra

ENKELE GEBOUWEN VAN DEZELFDE ARCHITECT

ENKELE GEBOUWEN MET DEZELFDE TYPOLOGIE

Contact - Wetelijke melding - Vertrouwensbeleid
© erfgoed brussels - Credits

u
urban.brussels

BRUSSEL VUUFHOEK

Lever House

Congresplein 2
Koningstraat 150-152

Typologie(n)
herenhuis

Ontwerper(s)
Paul SAINTENOY – architect – 1922
Jean-Pierre CLUYSENSAAR – architect – 1950-1952

Juridisch statuut
Beschermde sinds 19 april 1977, 05 februari 2021

Stijlen
Eclectisme
Neorenaissance

Inventaris(sen)
Urgentie-inventaris van het bouwkundig erfgoed van de Brusselse agglomeratie (sint-Lukasarchief 1979)
Inventaris van de Bioscoopzalen (1993)
Permanente actualisatie van de inventaris van het Bouwkundig Erfgoed (DPC-DCE)
Inventaris van koloniale sporen (DPC-DCE 2024-2025)
Bouwen door de eeuwen heen in Brussel. Stad Brussel (1989-1993)

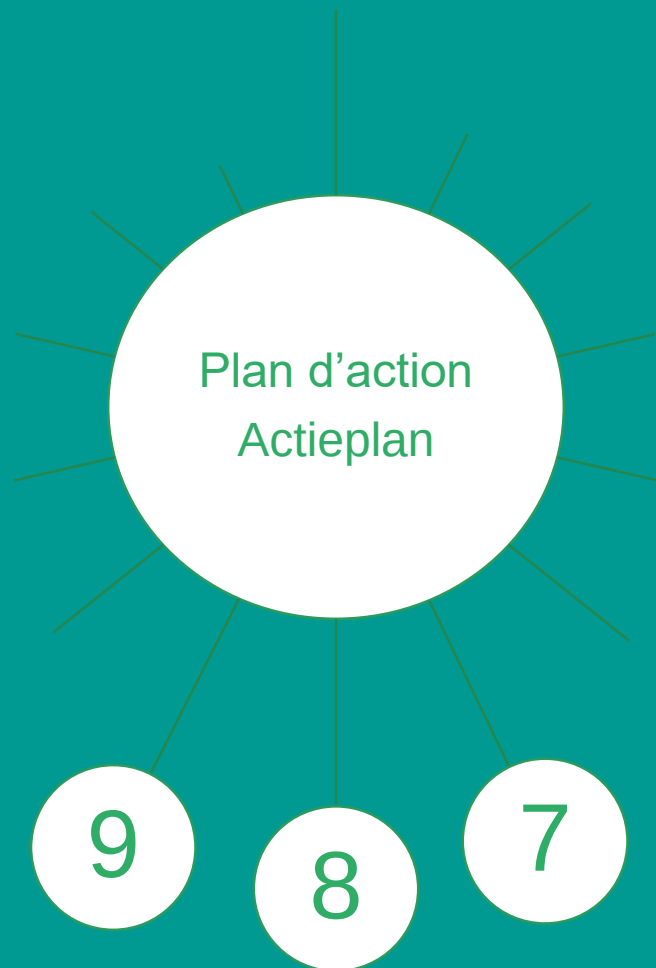
- https://monument.heritage.brussels/fr/Bruxelles_Pentagone/Place_du_Congres/2/33366
- Geert SELS, 'Lever House ideale plek voor dekolonisatie', in *De Standaard*, 4 februari 2021, p. DS2-4.

HERDENKEN

Het invoeren van een of meerdere officiële herdenkingsdagen bestuderen

De oprichting van een depot voor standbeelden bestuderen

5

De ontwikkeling van een centrum voor interpretatie van de dekolonisatie bestuderen

7

De oprichting van een gedenkteken bestuderen

8

9

OPLEIDING

Diverse sensibiliseringsacties organiseren (met name tijdens de Heritages Days)

Gewestelijke ambtenaren en stedenbouwkundige diensten opleiden en sensibiliseren

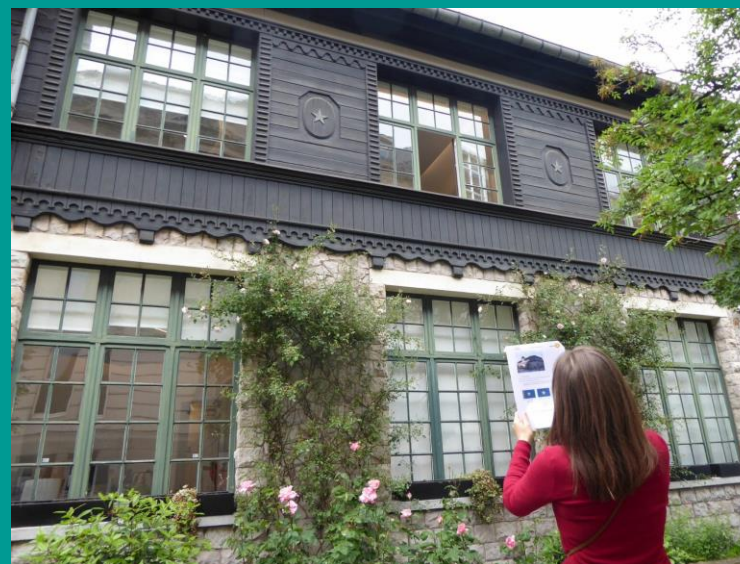

2022

u.

2023

...2025...

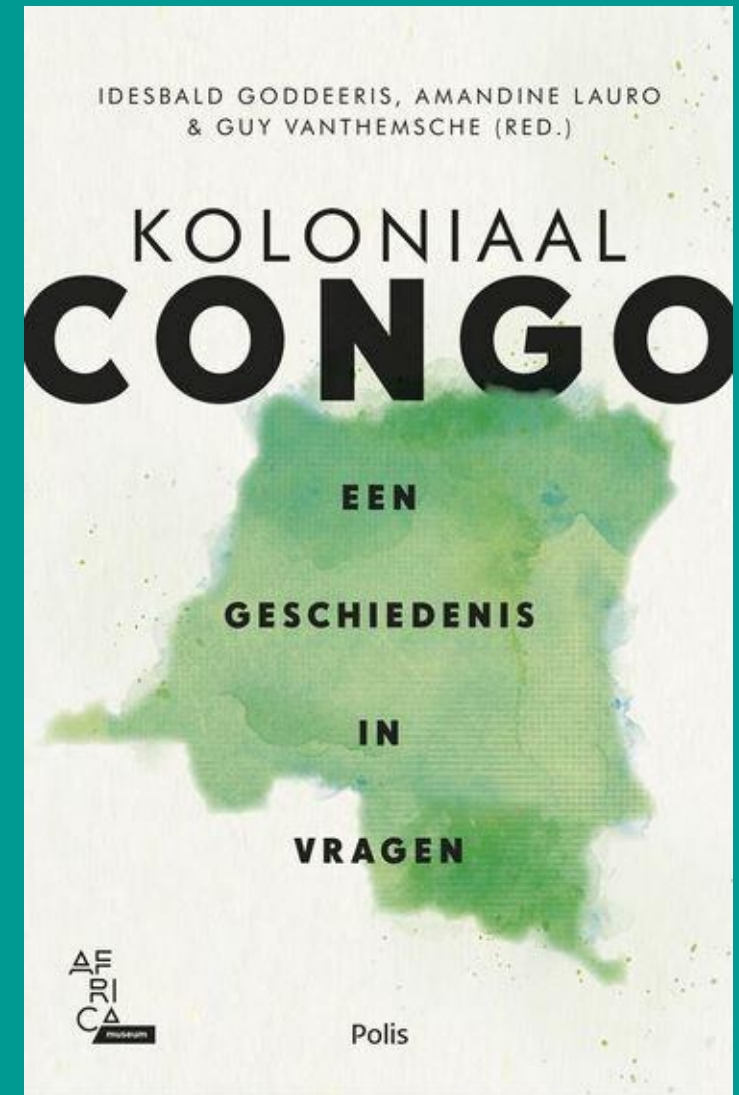
2024...

Kennis van het koloniale verleden van België en standpunt over dekolonisatie

1. “Het merendeel van de respondenten behaalt een lage score op de kennistoets. De middelde score bedraagt 7,55/20” (p. 143)
2. “[Een goede] kennis [van het koloniale verleden] is gecorreleerd met de steun voor dekoloniseringsmaatregelen. Met andere woorden, hoe meer kennis een respondent heeft over het koloniaal verleden, hoe meer deze steun zal geven aan maatregelen die verbonden zijn aan de idee van dekolonisering.” (p. 151)
3. “Leeftijd is niet verbonden met de steun voor de additieve dekoloniseringsmaatregelen, maar jongere generaties respondenten zijn wel eerder geneigd om de steun te geven aan substractieve dekoloniseringsmaatregelen” (151-152)

Er bestaat een historische consensus over de belangrijkste aspecten van het Belgische koloniale verleden.

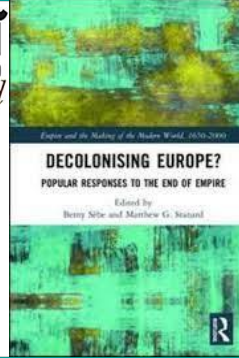
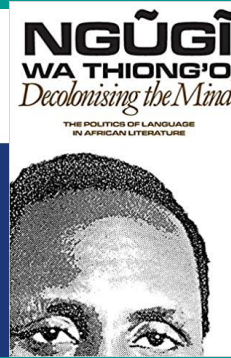
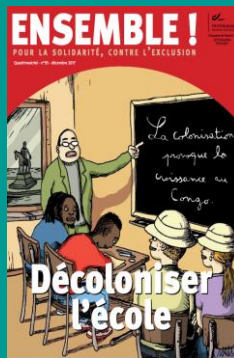
“Kolonisatie is vooral de verkrachting van de ene samenleving door de andere. Het is in feite gebaseerd op de overheersing van een kleine groep buitenlanders over een uitgestrekte inheemse bevolking, die onder dwang wordt onderworpen; [...] het brengt talloze schendingen van de mensenrechten met zich mee, vooral op basis van raciale vooroordelen.”

Bron: Gillian MATHYS *et al.*, 'Gebruik historici niet als excuus in de discussie over excuses aan Congo', in [De Morgen](#), 16 juni 2020; Guy VANTHEMSCHE Idesbald GODDEERIS en Amandine LAURO (ed), *Koloniaal Congo. Een geschiedenis in vragen*, Antwerpen, Polis, 2020; (mijn vertaling van) Guy VANTHEMSCHE, ' "Découvrir enfin la vérité historique". La Belgique face à son passé colonial', in *Septentrion. Arts, lettres et culture de Flandre et des Pays-Bas*, vol. 47, n° 3, 2018, p. 11-12.

Dekoloniseren (I)?

- Een wirwar van termen: kolonialisme, kolonisatie, dekolonisatie, dekolonisering, kolonialiteit, dekolonialiteit, Postkoloniaal, post-koloniaal, subalternen, verleden, geschiedenis, geheugen, enz.
- Dekolonisatie verwijst heel algemeen naar het historische proces van gekoloniseerde volkeren om zich te bevrijden van hun overheersing door kolonisatoren. (*Rapport*, p. 49)
- Dekolonisatie/Dekolonisering is een globaal proces dat (in het bijzonder) omvat: de dekolonisatie van de geesten, **de dekolonisatie van de openbare ruimte**, de dekolonisatie van de academische wereld, de dekolonisatie van de architectuur, de dekolonisatie van de economie, de dekolonisatie van het internationaal recht, enz.

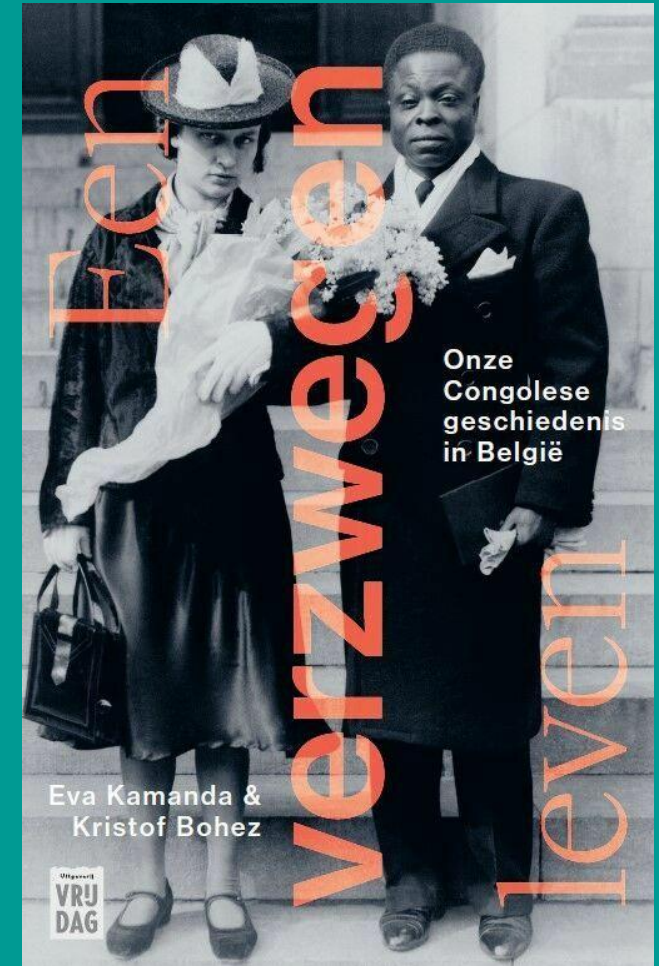
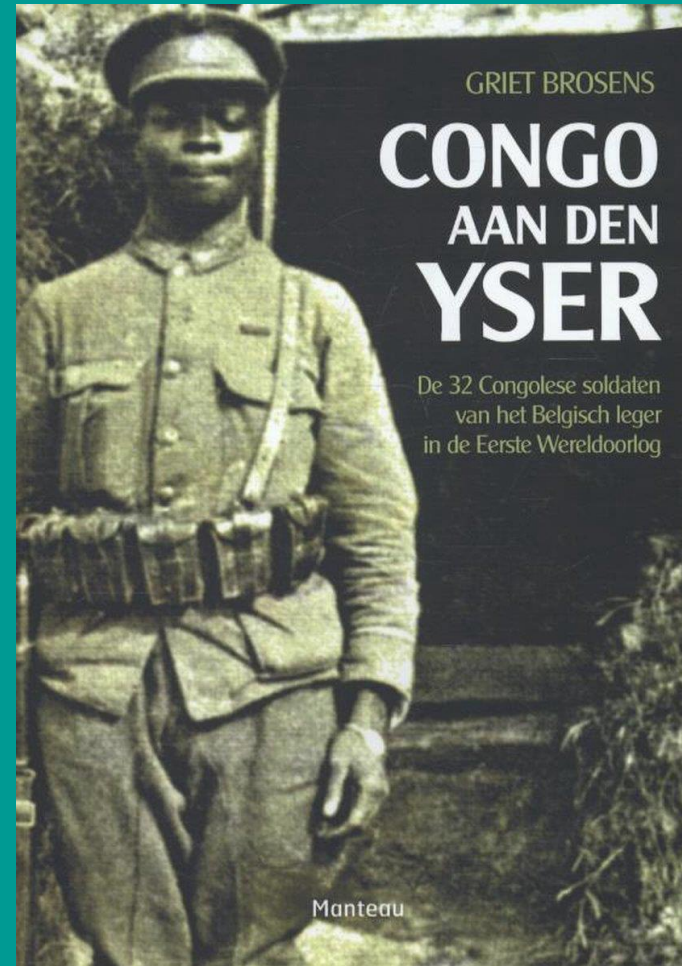
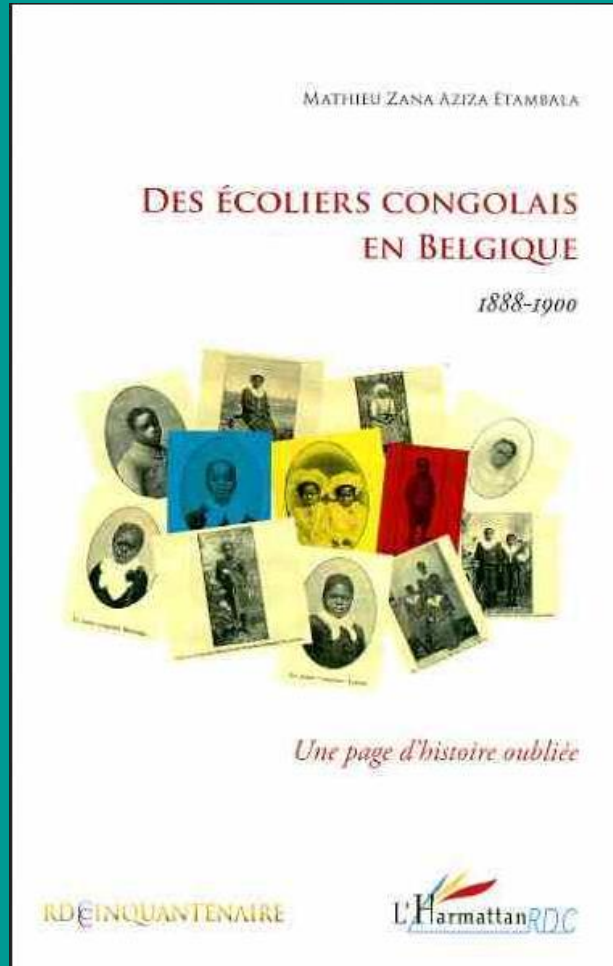
Dekoloniseren (II)?

- Dekolonisatie/Dekolonisering wordt opgevat als een epistemologisch concept of benadering die het voortbestaan van machtsrelaties erft van kolonisatie in postkoloniale samenlevingen.
- Als dusdanig is dekolonialiteit een manier om
 1. raciaal gebaseerde kolonialiteit te onderzoeken
 2. aan te tonen hoe moderniteit gebouwd was op de exploitatie
 3. eurocentrische perspectieven tegen te gaan door kennis en herinneringen die werden verdrongen [...] door kolonialiteit te erkennen en te valideren.
- Dekolonialiteit ontkent het bestaan van neutrale kennis (iedereen ontleent, construeert en communiceert kennis vanuit een bepaalde positie) EN streeft naar het vervangen van de koloniale machtsmatrix door een project van radicale gelijkheid door

Dekolonisering van de openbare ruimte?

- De inzet is om de herziening van de officiële vertegenwoordiging van de koloniale herinnering in de openbare ruimte te combineren met de verspreiding van kennis over koloniale geschiedenis en een bezinning over zijn blijvende, actuele gevolgen in België en in de landen van voormalig Belgisch Afrika. (*Rapport*, p. 216)
- Dekolonisering van de openbare ruimte is tot nader order een proces zonder eindpunt [en zonder grenzen] (*Rapport*, p. 58)
- Intentionele koloniale herdenkingstekens tonen dus niet ‘de’ geschiedenis, maar hoogstens de geschiedenis van wie of wat tijdens een periode het waard werd geacht om in de openbare ruimte herdacht te worden, en dat stemt vaak niet meer overeen met wat we binnen de huidige maatschappij gedenkwaardig vinden.
 - waarom worden bepaalde historische gebeurtenissen, locaties en personen in de openbare ruimte herdacht en andere niet?
 - wiens gezichtspunt vertegenwoordigen ze?
 - welke gezichtspunten van welke leden van de samenleving komen daarbij niet aan bod?

Congolese (toen Burundese en Rwandese) migratie naar België (I)

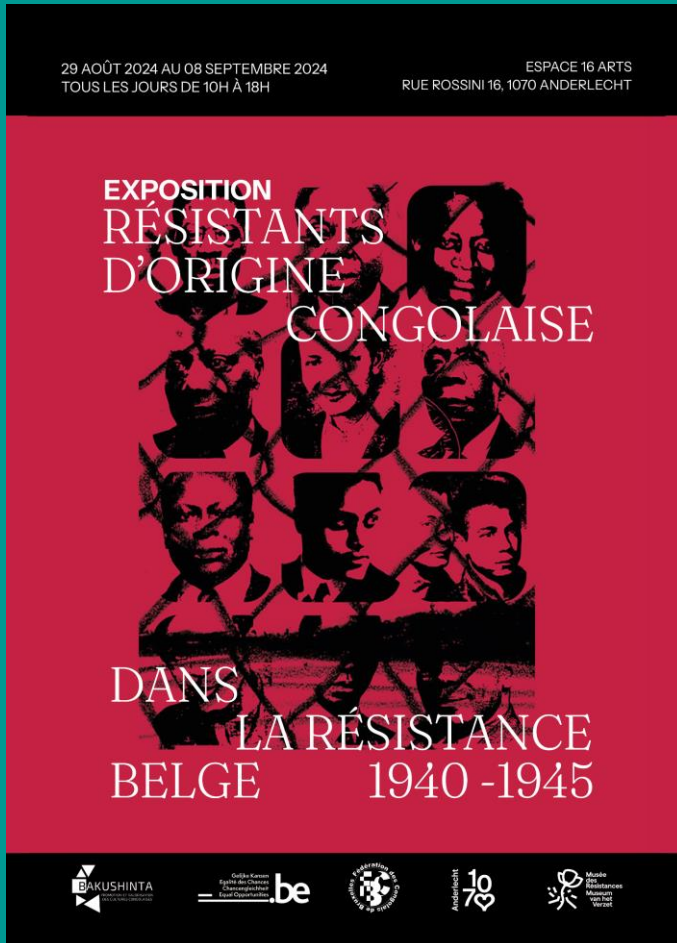
Bron: Mathieu Zana Aziza ETAMBALA, *Des écoliers congolais en Belgique, 1888-1900. Une page d'histoire oubliée*, Paris, L'Harmattan, 2011; Griet BROSENS, *Congo aan den Yser. De 32 Congolese soldaten van Belgisch leger in de Eerste Wereldoorlog*, Antwerpen, Manteau, 2013 ; Eva KAMANDA et Kristof BOHEZ, *Een verzwegen leven. Onze geschiedenis in België*, Antwerpen, Vrijdag, 2022.

Congolese (toen Burundese en Rwandese) migratie naar België (II)

Paul Panda Farnana

De herinnering aan Afrikaanse soldaten en verzetsstrijders in Brussel

Congolese (toen Burundese en Rwandese) migratie naar België (III)

Vanaf de jaren 1950 stonden notabelen en studenten in België onder streng toezicht

Bron: 'Joseph Biroli. Premier universitaire congolais arrive en Belgique', in *La Dernière Heure*, 2 oktober 1949, p. 3.

R. Stalin (InforCongo), *Een groep notabelen uit Belgisch Congo en Ruanda-Urundi maakt een studiereis in België. Op de foto: bloemenhulde aan het monument voor Leopold II, 1958.* Bron: Sandrine COLARD (ed.), *Recaptioning Congo. African Stories and Colonial Pictures*, Tielt, Lannoo, 2022, p. 219.

Koloniale continuïteit: toegang voor Afrikaanse studenten tot Belgische universiteiten (cf. kolonialiteit)

Marcel Lihau, tweede Congolese rechtenstudent (1957) : “Deze mythe van de aangeboren inferioriteit van gekleurde mensen [...] vormt de achtergrond van rassenscheiding. Ze zal verdwijnen [...] wanneer de blanke man er tot in zijn kern van overtuigd is dat de zwarte man een mens is zoals hijzelf. [...] Het is dringend noodzakelijk om [...] een grote hervormingsbeweging te bevorderen [...] op zo'n manier dat de nuances van de huid in de toekomst niet meer van belang zijn dan de verschillen in kleur van ogen en haar.”

Bron : Baptiste HUPIN et Alexis GONZALEZ, ‘Un étudiant camerounais placé en centre fermé, malgré son visa : il devait étudier l’informatique dans le Hainaut’, in [RTBF](#), 2 septembre 2024 ; HUPPERTZ Arnaud, « Combien de “Junior inconnus” ont été refoulés ? », in *L’Avenir*, Brabant wallon, Wavre, 13 octobre 2021, p. 16 ; P.W., ‘Un étudiant noir à la tribune du Jeune Barreau de Liège’, dans *Le Soir*, 15 novembre 1957, p. 6 ; Aymar NYENYEZI BISOKA et David JAMAR, ‘Junior Masudi Wasso et la ligne raciale dans la frontière postcoloniale’, in [Le Club de Mediapart](#), 22 octobre 2021.

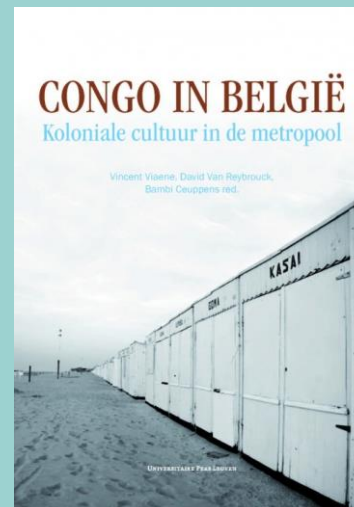
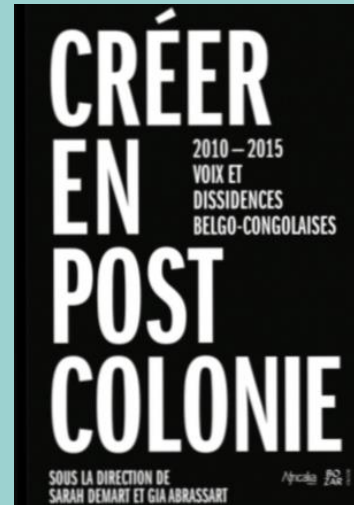
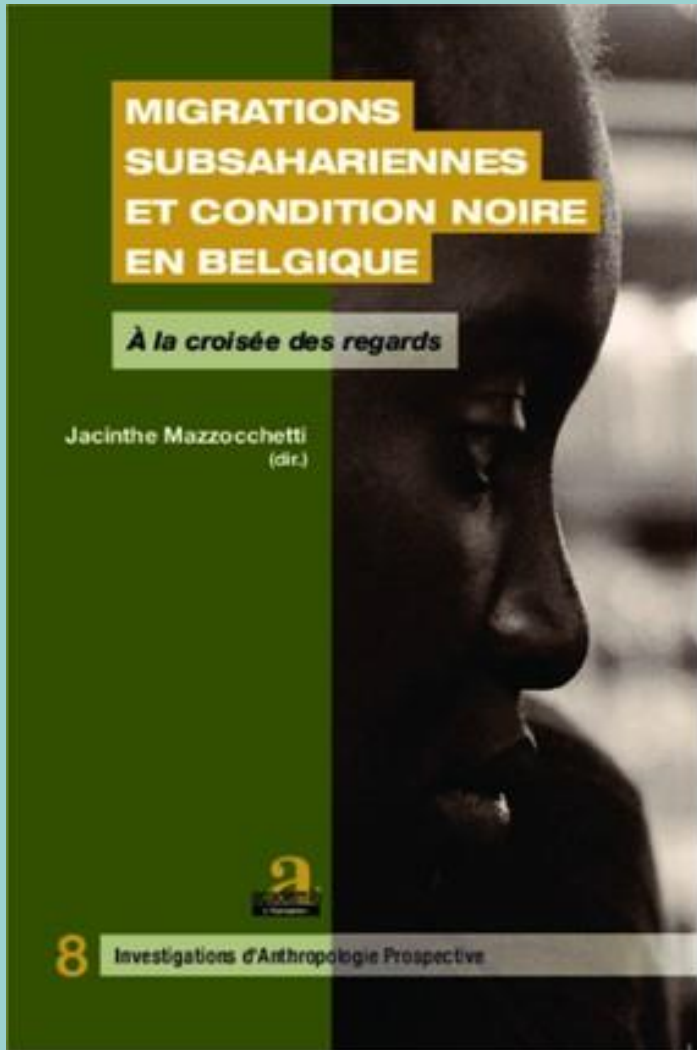

Matonge

‘Porte de Namur, porte de l’Amour’

Congolese (toen Burundese en Rwandese) migratie naar België (IV)

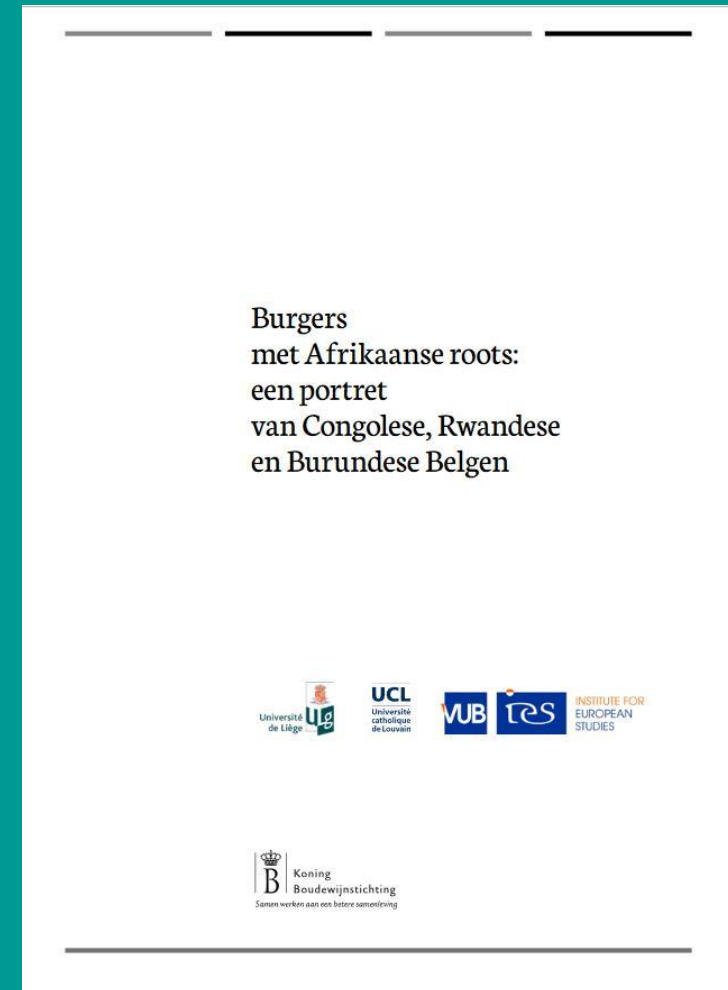
Een multidisciplinaire wetenschappelijke benadering sinds 1990, tegelijk met de groei van de zwarte Afrikaanse gemeenschappen in Brussel :

Racisme, de strijd tegen verschillende vormen van discriminatie, de zwarte conditie, eisen voor erkenning, de dynamiek van verenigingen, politieke eisen, enz.

Twee markante feiten moeten worden onderstreept als afsluiting van deze studie:

1. De koloniale geschiedenis van België ontbreekt te vaak in de nationale verhalen die op school worden onderwezen. We zullen in de toekomst niet zonder een publiek collectief debat kunnen over het gedeelde verleden. Ook mogen we kans niet mislopen om een gemeenschappelijke geschiedenis, een nationaal verhaal te vertellen, ter nagedachtenis van de Congolezen, Rwandez en Burundez en hun nakomelingen.

2. De discriminatie in het onderwijs beangstigend hoog (zo'n 50%) en moet deze worden aangepakt, net zoals de discriminatie inzake huisvesting en werkgelegenheid.

Het in vraag stellen van het koloniale verleden en de gevolgen ervan raakt aan Belgische identiteiten, nationalisme, royalty, folklore en tradities, ... en financiële belangen!

“déclare Sophie Wilmès en visite en RDC”
Nous ne pouvons pas oublier le passé’, , in [RTBF Info](#), 06 /02/2020 ; P. MARTIN et A.-S. GILS, ‘Ducasse d’Ath retirée du patrimoine de l’Unesco : “Cette décision s’ancre dans un contexte critique pour le passé colonial”’, in [Le Soir](#), Bruxelles, 02/12/2022; ‘Une statue du Roi Baudouin vandalisée’, in [Le Soir](#), 12/06/2020; *Les acquisitions de terres à grande échelle en Afrique : Impacts, conflits et violations de droits humains. Le cas de Feronia en RDC*, Bruxelles, CNCD-11.11.11, décembre 2021, p. 14.

u.

Artistiek vragende art Nouveau...

Huis Van Eetvelde (Victor Horta, 1895-1901)

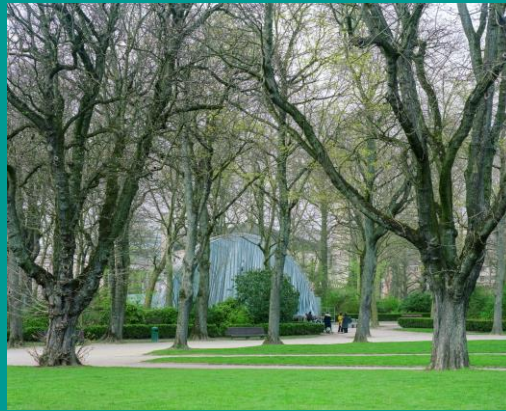

Cf. <https://monument.heritage.brussels/nl/buildings/18422>; de foto rechts is het werk van fotograaf Chrystel Mubeka (CIVA, *Style Congo. Heritage & Heresy*, 2021-2022)

urban.brussels

Leopold II (3 juni 1906) :
 “Ik heb het Congo werk ondernomen in
 het belang der beschaving en voor het
 welzijn van België”

The Grand Opening (2024)

Congomonument (Jubelpark, 1921)

De grondslagen van koloniale propaganda begrijpen en deconstrueren

Durven terugtrekken uit de openbare ruimte

u • Cf. Lancelot ARZEL, 'Les 'sanglants trophées' de la conquête. Découpe des corps et guerres coloniales dans l'État indépendant du Congo fin XIXe siècle-début XXe siècle', in *Monde(s). Histoire, Espaces, Relations*, vol. 1, nr. 17, 2020, p. 79-109; Allen F. ROBERTS, *A Dance of Assassins. Performing Early Colonial Hegemony in the Congo*, Bloomington & Indianapolis, Indiana University Press, 2013.

Detectie van het interieur van openbare gebouwen

Ontdek de financiële fundamenteën van art deco

‘De fascinerende geschiedenis van de Barons Empain’

Bron: <https://villaempain.com/nl/de-boghossianstichting/de-villa-empain/de-fascinerende-geschiedenis-van-de-barons-empain/>, geraadpleegd op 02/12/2024; Frans BUELENS, *Congo 1885-1960. Een financieel-economische geschiedenis*, Berchem, EPO, 2007 ; Jules MARCHAL, *Travail forcé pour le rail*, Borgloon, Paula Bellings, 2000; Tobit VANDAMME, *Beyond Belgium: the business empire of Edouard Empain in the First Global Economy (1880-1914)*, Gent, Ghent University, 2020.

urban.brussels

Stereotypen over zwarte mensen ontcijferen en aan de kaak stellen

- Weggelopen zwarten slaven worden aangevallen door honden, Brussel, Louizalaan, 1895 (<https://monument.heritage.brussels/nl/buildings/15954>); De Boogschutter, Etterbeek, 1962 (<https://collections.heritage.brussels/nl/objects/53483>) urban.brussels

Intersectionele tegenwichten vinden

Gembastraat, Koekelberg, 2024 (<https://monument.heritage.brussels/nl/streets/10810072>) ;
Generaal Wangerméestraat, 1930-2020 (<https://monument.heritage.brussels/nl/streets/10401088>)

Bedankt voor uw aandacht!

Vragen?

dekolonisatie@urban.brussels

rlandmeters@urban.brussels

romain.landmeters@uclouvain.be

Selectieve bibliografie

- BOGAERTS Okke en LANDMETERS Romain, 'Actieplan dekolonisering van de openbare ruimte in Brussel', in *Monumenten & Landschappen*, vol. 43, nr. 5, 2024, p. 74-76.
- CEUPPENS Bambi, *Congo made in Flanders? Koloniale Vlaamse visies op 'blank' en 'zwart' in Belgisch Congo*, Gent, Academia press, 2003.
- DEMART Sarah, 'Émeutes à Matonge et... indifférence des pouvoirs publics?', *Brussels Studies. Het elektronisch wetenschappelijk tijdschrift voor onderzoek over Brussel*, n° 68, 2013, <https://brussels.revues.org/1165>.
- ETAMBALA Mathieu Z.A., *In het land van de Banoko. De geschiedenis van de Kongolese/Zairese aanwezigheid in België van 1885 tot heden*, Leuven, Hoger Instituut voor de Arbeid, 1993.
- GRÉGOIRE Nicole en MAZZOCCHETTI Jacinthe, 'Altérité « africaine » et luttes collectives pour la reconnaissance en Belgique', in *Revue européenne des migrations internationales*, vol. 29, nr. 2, 2013, p. 95-114.
- KANOBANA Sibò, 'Black Brussels', in KELLY Natasha A. en VASELL Olive (ed.), *Mapping Black Europe. Monuments, Markers, Memories*, Bielefeld, Transcript Verlag, 2023, p. 49-68.
- LANDMETERS Romain, 'Les étudiants congolais à Bruxelles dans les années 1950. Acteurs de la décolonisation et avant-gardes des diasporas', in *Diasporas. Circulations, migrations, histoire*, nr. 37, 2021, p. 23-39.
- STANARD Matthew G., *The Leopard, the Lion, and the Cock. Colonial Memories and Monuments in Belgium*, Leuven, Leuven University Press, 2019.
- MIGNOLO Walter D. en WALSH Catherine E. (eds.), *On decoloniality. Concepts, Analytics, and Praxis*, Durham, Duke University Press, 2018.